

Kinas ir ideologija

Sąvokų įsisavinimas

Kino meno pavyzdžiai	Ideologijos pavyzdžiai

Išvada: *Kinas ir ideologija susiję / iš dalies susiję / nesusiję, nes...*

Kas yra ideologija?

- Tai klasių, socialinių grupių pažiūrų, idėjų sistema.
- Visuomenės santykių atspindys, jų socialinių principų pagrindimo teorija, skleidžiama įvairiomis visuomeninės sąmonės formomis (filosofija, politika, teisė, menu, religija, žiniasklaida).

Medijos ir ideologija

- „Komunikacija istorijoje ilgą laiką buvo suvokiama kaip potencijos sukurti ar sugriauti politinę santvarką turinti galia” (John Durham Peters).
- „Pagrindinis manipuliavimo visuomenės vertybių sistema tikslas yra paveikti individų motyvaciją ir priversti imtis atitinkamų veiksmų“ (Denis McQuail).

Kodėl ideologai renkasi kiną?

- Kinas – tai masiškiausias menas.
- Dėl vizualumo: „Geriau vieną kartą pamatyti nei šimtą kartų išgirsti“.
- Dėl poveikumo (estetinio, emocinio).

Kino filmo auditorija ir tikslas

- Konkreti žmonių grupė: pakeisti jų požiūrį į reiškinius, vertybes, idėjas.
- Visi šalies gyventojai: mobilizuoti, sukurti pasitikėjimą šalimi, geopolitine padėtimi.
- Priešiškos grupės / valstybės: parodyti galią, įbauginti, sumenkinti kitų pasitikėjimą.

- Kinas ideologiniais, propagandiniais tikslais gali būti naudojamas ne tik totalitariniuose režimuose, bet ir demokratinėse visuomenėse, siekiant pakeisti visuomenės požiūrį, įskiepyti naujos ideologijos koduojamas vertybes.

David Llewelyn Wark Griffith

- Vienas iš holivudinio kino kūrėjų, Jungtinių Amerikos Valstijų socialinis ideologas.
- Garsiausias kūrinys – „Nacijos gimimas“ (1915) – pirmasis kino istorijoje propagandinis filmas.
- Filmas buvo naudojamas verbuojant naujus kuklukskano* narius.
- Filme juodaodžius vaidino perdažyti baltaodžiai aktoriai.

*Kukluksklanai – JAV organizacija, pasisakanti už baltųjų rasės viršenybę prieš kitas rases. JAV ši organizacija dažniausiai siejama su judėjimais prieš juodaodžių rasę.

Nacijos gimimas (2:06:22–2:14:54)

- Kokios vertybės perteikiamos šioje scenoje?
- Kaip kuriamas juodaodžio personažo portretas?
- Kokiais kinematografiniais būdais bandoma įtikinti žiūrovą propaguojama ideologija?
- Kaip manote, ar šis filmas paveikus šiandien?

Sergejus Eizenšteinas

- Kino montažo technikos virtuozas.
- Tarptautinio pripažinimo sulaukė sukurtas filmas „Šarvuotis Potiomkinas“ (1925).
- Tai 1905 – 1907 metų darbininkų, valstiečių ir karių sukilimo prieš caro valdžią ekranizacija.
- Masinė Odesos laiptų scena iki šiol laikoma viena įspūdingiausių kino istorijoje.

Šarvuotis „Potiomkinas“ (0:47:50–0:55:23)

- Kokie veikėjai vaizduojami šioje scenoje?
- Kaip vaizduojamas aukos – agresoriaus konfliktas? Kurią pusę palaikytumėte Jūs?
- Kaip filmo ištraukoje panaudojama metonimija?
- Prisiminkite vėlesnį istorinį laikotarpį - bolševikų revoliuciją, Sovietų Sąjungos ideologiją: kodėl šį filmą teigiamai priėmė Sovietų Sąjungos valdžia?

Leni Riefenstahl

- Viena iš Trečiojo Reicho veikėjų ir artimos Adolfo Hitlerio aplinkos žmonių.
- Garsiausiu jos kūriniumi laikomas filmas „Valios triumfas“ (1935).
- Adolfas Hitleris buvo ne tik filmo rėmėjas, bet ir neoficialus vykdantysis prodiuseris.
- Filmas iki šių dienų laikomas vienu įspūdingiausių propagandinių filmų.

Valios triumfas (1:25:40–1:42:30)

- Kas žiūrovui atskleidžiama šio filmo vaizdiniais?
- Kokias Reicho kariuomenės ypatybes norima perteikti?
- Kokio tikslo siekiama šiuo filmu?
- Kokiai auditorijai skiriamas šis kinas?

Ideologinė diskusija kine

- Pažiūrėkite Charlio Chaplino filmo „Didysis diktatorius“ (1940) ištrauką.
- Koks požiūris į nacionalsocialistų ideologiją ir Adolfo Hitlerio asmenybę atsiskleidžia šioje scenoje?
- Prisiminkite istorines aplinkybes prieš II Pasaulinį karą ir pasvarstykite, kodėl šis filmas sukurtas būtent 1940 metais?

Vytautas Žalakevičius

- Pažiūrėkite V. Žalakevičiaus filmo „Niekas nenorėjo mirti“ (1965) ištrauką: (34:00 – 43:58)
- Pagalvokite, kodėl šio filmo cenzoriai Lietuvoje neleido rodyti kaip „ideologiškai neteisingo“, tačiau cenzoriai Maskvoje ne tik leido jį rodyti, bet ir skyrė autoriui apdovanojimų?
- Ar šis filmas, jūsų nuomone, palaiko sovietinę ideologiją? Kodėl?

- Vertinant kino filmą reikia atskirai aptarti ideologiją ir meninę vertę. Net ir filmai, propaguojantys su etinėmis normomis prasilenkiančias ideologijas, gali turėti nemenką estetinę vertę.

Diskusijos apibendrinimas

- Visa klase aptarkite:
- Ar menui reikalinga ideologinė funkcija?
- Kodėl kinas suvokiamas kaip geriausias kanalas ideologijai skleisti?

Kūrybinė užduotis (1)

- Kiekvienai grupei priskiriama (arba duodama ištraukti ant lapelių parašytą) po vieną žodį-idėją, pvz., jėga, tauta, pareiga, vienybė, laimė ir pan.
- Grupės sugalvoja bent po tris vaizdinius, kuriais atskleistų savo idėją ir juos pristato.
- Kitų grupių mokiniai turi atspėti tą įsivaizduojamą žodį-idėją.

Kūrybinė užduotis (2)

- Naudodamiesi fotoaparatu ar mobiliuoju telefonu nufilmuokite trumpą vaizdo įrašą, kuris atspindėtų jūsų grupei priskirtą (ištrauktame lapelyje parašytą) žodį-idėją.
- Grupės nariai susitaria, koks vaizdas būtų įdomiausias, kuris atskleistų tą idėją ir pademonstruoja sukurtą filmuką kitiems.
- Visi kiti taip pat bando atspėti tą įsivaizduojamą žodį – simbolį.
- Apibendrinama, kokia vaizdinių simbolinė-idėjinė prasmė ir emocinis poveikis auditorijai.